

U' ch'a'atojil le kaabil ch'í'ch'o'

✎ Zulu folktale

👤 Wiehan de Jager

🗨️ Ángel Michel Chablé Tuz, Emmanuel Canté Pech, Alam Collí Nahuat

💬 maayat'aan

📊 nivel 4

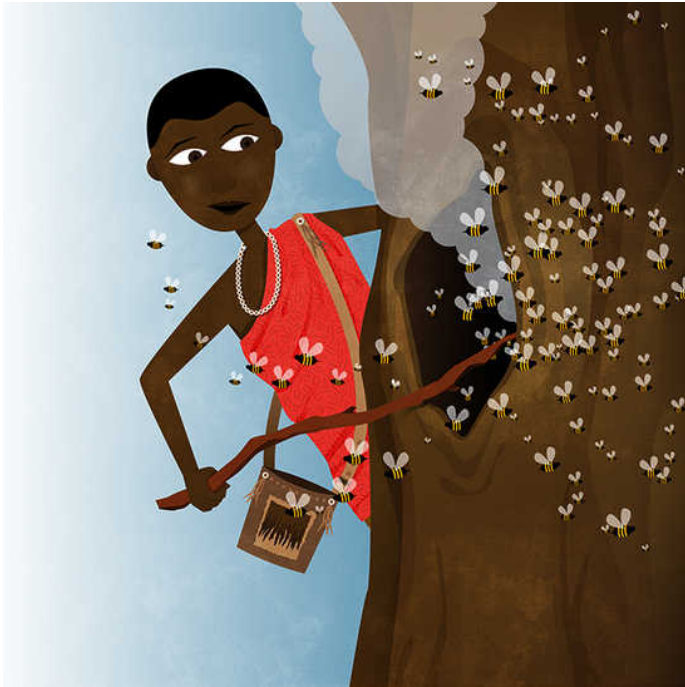
Lela' u tsikbalil Ngede, juntúul kaabil ch'íich' yéetel juntúul ts'u'ut xi'ipal ku k'aaba'atik Gingile. Jumpé'el k'iine', Gingile táan u máan u ts'oone', ka tu yu'ubaj u k'aay Ngede. Gingile' káaj u wiix u chi' ka j-máan tu pool le kaabo'. Letí'e' je'elij utí'al u yu'ubik tu'ux ku taal le k'aayo' yo'osal u kaxtik le kaabil ch'íich' yaan tu k'ab le che' yáanal tu'ux wa'alakbalo'. "Chitik-chitik-chitik," k'aaynaj le chan ch'íich'o' ikil u xik'náal ti' le che'obo'. "Chitik-chitik-chitik," ku k'aay le kaabil ch'íich'o', ku k'as je'elel yo'osal u yilik u tsaypachta'al tumen Gingile.

Ka k'as xáanlaje', j-k'ucho'ob iknal jump'éel nojoch kóopo'. Ngede sisit'áakij u bin tu k'ab le che'o'obo'. Ka ts'o'oke' j-t'úuchij ti' jump'éel k'ab che'e' ka tu chinaj u pool le tu'ux yaan Gingile ka tu ya'alaj ti'e', "¡weyane! ¡ko'oten beoraa! Ba'axten ka xaantal". Gingilee' ma'atan u béeytal u yilik mixjuntúul kaab líik'ul yáanal le che'o', ba'ale' tu alab óoltaj Ngede.

Gingile tune' tu ts'áaj u che'ilts'oon te' lu'umo', tu much'kíintaj wa jayp'éel tikin k'abche'ob ka tu t'abaj jump'éel chan k'áak'. Ka ka'anachaj le k'áak'o', tu ch'a'aj jump'éel tikin che' ka tu ts'áaj tu chúumuk le k'áak'o'. Le che'a' k'ajóota'an tumen ya'ab buuts' ku jo'osik. Ka ts'o'oke' tu ch'a'aj le che' yéetel u chi'o' ka chúun u na'akal tu k'ab le che'o'.

Ma' sáame' tu yu'ubaj u k'a'ankach juum kaabo'ob. Táan u yokolo'ob yéetel u jóok'olo'ob ti' jump'éel u jobonil le che'o -u che'el kaabil-. Ka k'uch Gingile te' che'el kaabilo', tu ts'áaj le k'abche' t'aabal te' jobonilo'. Le kaabo'obo' jóok'o'ob séeba'an, jach p'uja'ano'ob, tu chi'ajo'ob Gingilee' ka j-bino'ob xik'náali' tumen jach u máan p'ektmajob le buuts'o.

Ka j-luk'o'ob le kaabo'obo', Gingilee' tu yoksaj u k'ab te ch'e'el kaabilo' ka tu ch'a'aj le kibkaab chuup yéetel kaabo' beyxan u polok ik'lelo'ob. Ka ts'o'ke' tu ts'áaj tu páawoe' ka ch'ún u yéemel te' che'o'.

Ngedee' chen táan u cha'antik tuláakal ba'ax ku meentik Gingile. Táan u pa'atik u p'ata'al tí' jump'éel nojoch xóot' le kibkaabo' yo'osal u nib óolta'al. Ngedee' ku xik'náal tu k'ab le che'obo', jujump'íitile' ku bin u náats'al te' lu'umo'. Tu ts'ooke', Gingilee' éemij tu k'ab le che'o' yéetel Ngedee t'uchlajij tí' jump'éel tuunich naats' tí' le xi'ipalo' yo'osal u pa'atik u bo'olta'al.

Chen ba'ale' Gingilee' tu tupaj le k'áak'o', tu ch'a'aj u che'il ts'oon ka jo'op u xíimbal tak tu yotoch, tu tséel ichtaj le kaabil ch'íich'o'. Ngedee' jach p'uja'ane' ka jo'op u yaawat, "¡Piii-trrrr! ¡Piii-trrrr!", Gingilee' wa'alajij, ka tu paktaj le kaabil ch'íich'o' ka chúun u che'ej k'a'am. ¡Chan etail! A k'áat wáaj kaab, ¡jum! Teen tin betaj tuláakal le mayaj yo'osal in wéensik, ku ts'o'okole' láaj chi'ab tuláakal in wíinklal, ba'axten k'a'abet in ts'áik tech le ch'ujuk yéetel jach ki'ki' kaaba', ka náachlajij. ¡Ngedede jach p'uja'an!, ¡lela' ma' bey unaj u nib óolta'ali! Chen balej, yaan u sutik uláak'.

Jump'el k'iine', ts'o'ok u máan ya'ab k'iino'obe' Gingilee' tu yu'ubaj u k'aay tu ka'aten Ngede. Leti'e' tu k'a'ajsaj bix jach ki'il le kaabo', yéetel ki' óolile' káaj u bin tu paach le kaabil ch'íich'o'. Ka'a ts'o'ok u séen xíimbale' Ngedee' je'el u je'elsubaj yáanal junkúul u che'il acacia. Ah, tu tukultaj Gingile. "U che'el le kaabo'obo' k'a'abet ti' yaan ti' le che' je'elo". Ka'a ts'o'ok tune' ka tu séeb t'abaj u k'áak'e', tu náachaj le t'aabal che'o' ka tu káajsaj u na'akal tu k'ab le che'o'. Ngede kulaje' ka jo'op u cha'antik ba'ax ku yúuchul.

Ikil u na'akal tu k'ab le che'o' ka tu k'áatchi'itajubaj ba'axten ma'atan u yu'ubik u juum le kaabo'obo' "in wa'alike' le che'elo' utsil ta'ak'aja'an ichil k'abche'obo'". Ka j-k'uch tuláak' u k'ab le che'o' ka tu yilaj juntúul chakmo'ol. Le chakmo'olo' jach p'uja'an tumen Gingile tu yajsaj. Ts'íik uchik u paktik ka tu japaj u chi' yosal u ye'esik u nukuch kooj o'ob yaan u yejo'ob.

Ta'aytak u to'opol tumen le chakmo'olo' Gingilee' j-émij séeba'an te' che'o'. Jach seba'an u yéemele' ka tu kíipche'etaj jump'éel k'abche'e' ka j-lúubij, tu jats'ajubaj te' lu'umo'. Kex sáayij u tunkuye', ka k'as áalkabnajij yo'osal u púuts'ul. Chen ba'ale' le chakmo'olo' láaylie' tak u weenele' leebetike' ma' ch'a'apachta'abi'. Ngede, le kaabil ch'íich'o' tu tu meentaj cha'atoojil. Gingilee' tu ch'a'aj na'at.

Beya', u yaalo'ob Gingilee' ken u yu'ubo'ob u ts'ikbalil Ngedee' leti'obe' yaan u chiimpoltiko'ob. Ken xi'iko'ob u ch'a'ob kaabe', yaan u yiko'ob u p'atiko'ob juump'el nojoch kibkaab te' kaabil ch'ich'o'bo'.

Cuentos para México

global-asp.github.io/storybooks-mexico

U' ch'a'atojil le kaabil ch'í'ch'o'

Texto: Zulu folktale

Ilustraciones: Wiehan de Jager

Traducción: Ángel Michel Chablé Tuz, Emmanuel Canté Pech, Alam Collí Nahuat

Este cuento se origina en el African Storybook (africanstorybook.org) y es presentada por Cuentos para México, que ofrece libros para niños en muchos idiomas que se hablan en México.

Esta obra está bajo una Licencia Creative Commons
[Atribución 3.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).